



ČO SA
UDIALO
2019

Chceme
vedieť
viac

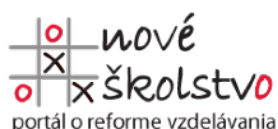
o budúcnosti
vzdelávania
na Slovensku

SÚHRN KLÚČOVÝCH UDALOSTÍ Z DIANIA V ŠKOLSTVE V ROKU 2019

Aj počas roka 2019 sme zverejšňovali týždenné prehľady o dianí v školstve. Teraz Vám ponúkame súhrn najdôležitejších udalostí.

Editorka: **Anna Dráľová** | noveskolstvo.sk & chcemevedietviac.sk

KAMPAŇ REALIZUJE



NAŠI PARTNERI V REFORME VZDELÁVANIA





SNS V ŠKOLSTVE A VO VEDE: POCHYBNÉ TITULY AJ STIMULY

Podvodne získané tituly

Plagiátorská kauza predsedu parlamentu a šéfa SNS **Andreja Danku**, ktorá vyšla najavo ešte predvlani, pokračovala aj v roku 2019. **Danko** od januára čelil ostrej kritike kvôli podvodne získanému titulu JUDr. na základe rigorózne práce zlepenej z niekoľkých publikácií. Správa komisie Univerzity Mateja Bela (UMB), kde **Danko** titul získal, v januári skonštatovala, že až 63 zo 72 strán „jeho“ práce sa zhoduje so zdrojovou literatúrou bez jej adekvátneho citovania.

Ministerka **Martina Lubyová** (SNS) na informáciu, že stanovisko komisie UMB sa zhoduje s tvrdeniami novinárov, reagovala spochybnením komisie. Druhý najvyšší ústavný činiteľ na potvrdený fakt, že titul získal za plagiát, reagoval vyhlásením, že komisia v stanovisku slovo plagiát nepoužila. „*My všetci vieme, čo to je plagiátorstvo. Je potrebné, aby u nás bola schválená legislatíva, ktorá umožní schváliť tento pojem, lebo nám to sťažuje prácu,*“ vyhlásil vysokoškolský učiteľ z UMB **Roman Ličko**. Aj akademický senát univerzity vysvetlil, že pojem plagiát nepoužil, lebo ho náš právny systém nepozná.

Odnímanie akademických titulov osobám, ktoré ho získali podvodne, mala riešiť novela vysokoškolského zákona, ktorú ešte v januári 2019 odobril vládca. Odborník na písanie akademických textov **Dušan Katuščák** na margo avizovanej zmeny skonštatoval, že z právnického hľadiska je možno v poriadku, no nerieši hlavný problém, ktorý viedol k vypracovaniu takéhoto zákona.

K podvodne získanému titulu predsedom parlamentu sa kriticky vyjadrila aj Univerzita Komenského (UK) v Bratislave, ku ktorej sa pridala Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a neskôr aj Slovenská akadémia vied a ďalšie univerzity (tu, tu a tu). To, že odpisovať sa nepatrí, odkázali ministerke školstva obhajujúcej **Danka** slovenskí učitelia v petícii.

Pre plagiátorskú kauzu sa opozícia pokúsila **Andreja Danku** odvolať z funkcie predsedu NR SR. Koaliční poslanci však neschválili program zasadnutia. Ani vládny návrh zákona, ktorý mal riešiť odnímanie akademických titulov sa vo februári do druhého čítania v parlamente nedostal. Z rokovania bol stiahnutý, pretože dovtedy neuplynula polročná lehota, počas ktorej nesmie byť prerokúvaný návrh v tej istej veci. Obdobný návrh totiž na rokovanie parlamentu ešte na jeseň 2018 neúspešne predložili poslanci **Miroslav Beblavý**, **Viera Dubačová** a **Oto Žarnay** (Spolu-OD).

V júni ministerka **Lubyová** potvrdila, že zvažuje opätovné predloženie návrhu o odoberaní akademických titulov tým, ktorí k nim prišli podvodne. Keďže ministerka vo veci ani do konca roka nekonala, poslanec **Ondrej Dostál** (OKS, klub SaS) v novembri predložil recesistický návrh, aby sa plagiátorská práca predsedu parlamentu uzákonila. Návrh nakoniec prerokovaný nebol, keďže poslanec a predseda Smeru-SD **Robert Fico** navrhol z decembrovej schôdze parlamentu vyradiť všetky návrhy v prvom čítaní, vrátane návrhov týkajúcich sa školstva. Účinných opatrení proti podvodníkom s titulmi sme sa tak nedočkali ani v roku 2019.

NAŠA VLÁDA PODPORUJE
VÝHRADNE VEDU A VÝSKUM
ULIEVANIA VEREJNÝCH ZDROJOV
NAŠIM KAMOŠOM



Pochybne pridelované stimuly

Ministerka Martina Lubyová v prvom štvrtroku 2019 čelila kritike pre pochybné rozdeľovanie dotácií na vedu a výskum. Nadácia Zastavme korupciu (NZK) totiž vo svojom blogu upozornila na to, že spomedzi úspešných uchádzačov o finančné stimuly zo štátneho rozpočtu najviac získali firmy Martina Babiara, ktorý má blízko k Andrejovi Dankovi.

„Rezort firmám odobril príspevky v rozmedzí od 430-tisíc eur do 1,4 milióna eur. EXA Group, Biomedical Engineering, Solmea, NaviDate či Merchant pritom nie sú zapísané v registri partnerov verejného sektora. Viaceré z firiem, ktoré získali peniaze, nemajú ani funkčnú webovú stránku, mnohé vlani vykázali nulové tržby,“ ozrejmil týždenník Trend. Ministerstvo školstva v reakcii uviedlo, že firmy splnili všetky kritériá podľa zákona, ktorý nezahŕňa podmienku o zápise v registri partnerov verejného sektora. „Nerozumiem diskusii k stimulom na vedu a výskum a k tomu, či prijímatelia týchto dotácií museli alebo nemuseli byť zapísaní v Registri partnerov verejného sektora. Veď práve preto sme schválili zákon o registri (...), aby sme poznali, kto stojí za firmami, ktoré dostávajú peniaze od štátu,“ zareagovala bývalá ministerka spravodlivosti **Lucia Žitňanská** (nez.).

NZK v ďalšom blogu uviedla, že pri posudzovaní žiadostí o stimuly za vyše 33 miliónov eur nemali posledné slovo odborní hodnotitelia, ale komisia, ktorej členov ministerstvo nechcelo zverejniť. Kritické reakcie odborníkov, politikov a inštitúcií na seba nenechali dlho čakať (napríklad tu, tu a tu). NZK podala vo veci oznámenie pre podozrenie zo spáchania viacerých priestupkov.

Poslanec **Branislav Gröhling** (SaS) upozornil na zhodné formulácie v posudkoch hodnotiteľov, ktorí mali o pridelení stimulov rozhodovať. Na ďalšie podozrivé prípady poukázala aj poslankyňa **Veronika Remišová** (OLaNO).

Denník N informoval, že nominanti SNS poskytli dotáciu aj firme Konštrukta – Defence, ktorá je známa pre štátnu zákazku na nákup obrnených transportérov a húfnic. NZK vyhlásila, že ministerka sa v súvislosti so stimulmi snaží vytvárať si dodatočné alibi. „Odborníci jednoznačne hovoria, že pri pridelovaní stimulov bol porušený protischránkový zákon. Ministerstvo sa to teraz snaží relativizovať tým, že pridáva pre príjemcov stimulov povinnosť registrovať sa do Registra partnerov verejného sektora aj v zákone o stimuloch,“ skonštatovala nadácia.

Keď vo februári **Veronika Remišová** (OLaNO) zverejnila informácie, že v prípade niektorých dotovaných projektov nesedia súčty bodov v hodnotiteľských posudkoch, ministerstvo zareagovalo tvrdením, že **poslankyňa** sa mylí. Opozičné strany OLaNO a SaS zakrátko vyzvali premiéra **Petra Pellegriniho**, aby pre kauzu ministerku odvolal a avizovali, že inak budú iniciovať mimoriadnu schôdzu na vyslovenie nedôvery. Ministerka **Lubyová** vyhlásila, že odstúpiť neplánuje.

Pre pochybné pridelovanie financií napokon ministerka čelila v parlamente vysloveniu nedôvery, kreslo vo vláde sa jej však podarilo udržať.



UČITELIA 2019: VYŠŠIE PLATY, NOVÝ ZÁKON A PREUKAZOVANIE BEZÚHONNOSTI

Zvyšovanie platov učiteľov

Keď je reč o učiteľoch, platy sú jednou z najčastejšie preberaných tém. Vo februári 2019 Európska komisia (EK) zverejnila Správu o Slovensku 2019, v ktorej sa venovala aj otázke investícií do školstva a platov pedagógov.

„Učiteľské povolanie zostáva napriek progresívnemu nárastu platov do roku 2020 aj naďalej neatraktívne a čelí čoraz väčšiemu nedostatku učiteľov,“ uviedla v odporúčaniach pre Slovensko aj Rada EÚ. Ministerka **Lubyová** sa v tom čase vyjadrila, že poschválení novely zákona o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme by sa mali platové tarify pre nastupujúcich učiteľov zvýšiť o 10 %. Návrh poslancov SNS napokon získal podporu väčšiny prítomných poslancov.

„Plat začínajúceho učiteľa sa zvýši o 76,50 eura. Zatiaľ čo dnes je nástupný plat začínajúceho učiteľa 805 eur, po novom to bude 881,50 eura,“ uviedlo ministerstvo. Začiatkom školského roka ministerka rozprávala aj písala o tom, že ešte nebola vláda, „ktorá by až takto výrazne zvyšovala platy práve učiteľom a pracovníkom rezortu školstva.“

Nie všetci považovali nárast učiteľských platov za dostatočný. „Zatiaľ čo pokladník v hypermarkete má garantovaný zmluvný nárast mzdy prvé štyri roky o 10,7 %, pedagógovi stúpne tabuľkový plat za rovnaké obdobie len o 1 %. Ak ministerka **Lubyová** hovorí o 36 %-nom náraste platov začínajúcich učiteľov za posledné tri roky a tri mesiace, tak diskontný reťazec zvýšil za necelého 2,5 roka platy o viac ako 35 %,“ reagoval šéf Slovenskej komory učiteľov **Vladimír Crmoman**.

Médiá (napr. tu a tu) priniesli rozhovory s učiteľmi, ktorí sa aj pre nedostatočné ohodnotenie svojej práce rozhodli školstvo opustiť. To, že platy učiteľov sú na Slovensku aj napriek pozvoľnému zvyšovaniu stále nízke, skonštatoval v októbri aj Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2019, ktorý zverejnila Európska komisia. Od januára 2020 sa platy v školstve zvýšia o ďalších 10 %.

Nový učiteľský zákon

V priebehu roka 2019 čelila koaličná vláda kritike pedagógov aj pre nový zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch. Ten sa začiatkom februára v parlamente dostal do druhého čítania. Zákon si stanovil za cieľ zaviesť nový postup pri posudzovaní kvalifikačných predpokladov pedagógov, zmeniť systém kontinuálneho vzdelávania či zrušiť kreditový systém pri profesijnom rozvoji učiteľov.

Organizácie pôsobiace v školstve v marci iniciovali žiadosť o stiahnutie návrhu z rokovania parlamentu pre obsahové, ale aj procesné nedostatky, ktoré jeho tvorbu a schvaľovanie sprevádzali. „Ministerstvo školstva, ministerka a vláda nevyužili veľkú šancu vytvoriť moderný zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch, ktorý by im slúžil. Ktorý by zvýšil atraktivitu učiteľského povolania, ktorý by vychádzal z potrieb praxe, mal dostatočné finančné krytie a nebol by diskriminačný voči niektorým pedagogickým a odborným zamestnancom,“ povedal šéf Slovenskej komory učiteľov (SKU) **Vladimír Crmoman**. Zároveň vyhlásil, že proces predloženia zákona do parlamentu bol nezákonný, pretože ho ministerstvo po pripomienkovom konaní zásadne zmenilo.



Parlament napokon kritizovaný návrh zákona schválil. Petíciu za jeho stiahnutie pritom podpísalo viac ako 20-tisíc ľudí. SKU svoje výhrady k novému zákonu zaslala aj prezidentovi **Andrejovi Kiskovi** a požiadala ho, aby ho vrátil parlamentu. Prezident tejto požiadavke vyhovel, no koaličná väčšina jeho veto prelomila.

Nespokojnosť s novým zákonom vyjadrovali učitelia počas májového protestu pred budovou parlamentu a kriticky sa k nemu v júni vyjadrili aj dekáni piatich slovenských fakúlt. V otvorenom liste ministerke **Lubyovej** reagovali na zmenu, podľa ktorej môžu dopĺňujúce a rozširujúce pedagogické štúdium realizovať nielen vysoké školy, ale aj Metodicko-pedagogické centrum ako organizácia zriadená priamo ministerstvom. To dekáni označili za neprípustné.

Preukazovanie bezúhonnosti učiteľov

Pred letnými prázdninami na Slovensku rezonovala kauza zneužívania žiakov, z ktorého bol obvinený bratislavský učiteľ základnej školy. Média zároveň upozornili na to, že ten istý učiteľ bol pre rovnakú činnosť trestaný aj v minulosti. To však riaditeľ školy pri jeho prijímaní do zamestnania nezistil, pretože záznam z predloženého výpisu z registra trestov bol po 10 rokoch vymazaný.

Ďalšiemu zneužívaniu sa ďalo zabrániť, ak by parlament v roku 2017 schválil návrh poslankyne **Lucie Ďuriš Nicholsonovej** (SaS), ktorá žiadala, aby učitelia pri nástupe do školy predkladali odpis namiesto výpisu z registra trestov. V odpise sú totiž uvádzané aj už zahladené skutky. Na kauzu reagovali viaceré inštitúcie, politici aj zástupcovia neziskových organizácií a publicisti (napr. tu, tu, tu, tu a tu).

Snahu opätovane predložiť návrh **Ďuriš Nicholsonovej**, ktorá bola medzitým zvolená do Európskeho parlamentu, v júni deklarovala poslankyňa **Zuzana Zimenová** (klub SaS). Televízia Markíza v tom čase informovala, že aj ministerstvo školstva má plán meniť legislatívu tak, aby sa zaviedla povinnosť predkladať odpisy z registra trestov. Slovenská komora učiteľov (SKU) v tejto súvislosti opätovne žiadala, aby sa povinnosť predkladať odpisy nevzťahovala iba na pedagógov.

Parlament o sprísnení kontroly učiteľov rozhodol koncom júna, pričom zmena zaviedla pre učiteľov povinnosť svoju bezúhonnosť preukazovať odpisom raz za päť rokov. Keď zákon na jeseň nadobudol účinnosť, vyšlo najavo, že učitelia nedostali od ministerstva žiadne pokyny, ako si majú svoju novú povinnosť do konca roka splniť. Týkala sa pritom asi 90-tisíc pedagógov. Tí kritizovali fakt, že o odpisy nemôžu žiadať na pošte, ako v prípade výpisov, ale len osobne na okresných úradoch v krajských mestách. Úrady navyše neakceptovali žiadosti doručené poštou alebo emailom.

„Celý kraj sa stretne v priebehu niekoľkých dní na okresnom úrade. Prídeme tam, počkáme si v rade na tlačivo, vyplníme ho, počkáme si v rade na odovzdanie tlačiva. Otázka – mám nárok na pracovné voľno a uhradenie cestovných nákladov?“ pýtali sa za pedagógov zástupcovia SKU. Ministerstvo po medializovanej kritike informovalo, že pripraví špeciálny modul, ktorý umožní žiadať o odpisy aj elektronicky. Ten bol však dostupný až od 1. decembra 2019, kedy si množstvo učiteľov už svoju povinnosť splnilo.



ŠKÔLKY 2019: POVINNÁ DOCHÁDZKA, NEPOVINNÉ OČKOVANIE

Povinné predškolské vzdelávanie pre 5-ročných

Kritiku z hľadiska obsahu aj procesu prijímania v roku 2019 vyvolával návrh, ktorým koalícia pristúpila k zavedeniu povinného predškolského vzdelávania pre deti od 5 rokov. Koaličné strany v apríli návrh do parlamentu nepredložili ako vládny, ktorému musí predchádzať pripomienkové konanie, ale ako poslanecký, pri ktorom sa to nevyžaduje. To kritizovali viacerí politici, zriaďovatelia materských škôl a zástupcovia mimovládnych organizácií (napr. tu, tu a tu).

„Sme prekvapení, že bez diskusie so zriaďovateľmi sa k tomuto kroku podujali poslanci, ktorí predkladajú návrh s obsahom, ktorý nemôže získať podporu miest a obcí preto, lebo je v mnohom rozporný, bez analýz a dopadov,“ vyhlásil Jozef Turčány zo Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS). Ministerstvo na kritiku zareagovalo s tým, že vďaka predloženiu poslaneckého návrhu budú mať obce a mestá „viac času na zabezpečenie potrebných priestorových kapacít pre materské školy.“

„Hovorili sme o tom, že v niektorých regiónoch niektoré obce môžu mať problém, že nebudujú kapacity materských škôl a starostovia jednoducho sedia na zadkoch a vôbec nerobia žiadne opatrenia, aby skvalitnili život svojich obyvateľov. To nie je fér zo strany týchto starostov,“ reagoval predseda školského výboru parlamentu **Lubomír Petrák** (Smer-SD), ktorý bol spolupredkladateľom návrhu.

Ministerka **Lubyová** na kritiku návrhu poukazujúcu na nedostatok miest v škôlkach reagovala s tým, že budovanie kapacít nie je v kompetencii jej rezortu. „*Zriaďovateľmi sú mestá a obce, teda samosprávy. Preto sme túto zmenu avizovali dva roky dopredu, aby sa zriaďovatelia vedeli pripraviť na príjem dodatočných detí,*“ vyhásila ministerka. Ministerstvo zároveň návrh obhajovalo tvrdením, že prispeje k lepšej zaškolenosti detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a aj k lepším výsledkom žiakov v testovaniach.

Na to, či by sa mala zaviesť povinná predškolská dochádzka pre päťročné deti, na výhody a nevýhody takéhoto opatrenia i na anketu ministerstva, sa Denník N pýtal viacerých odborníkov a odborníčok z oblasti školstva. Povinné predškolské vzdelávanie rozdelilo aj mimovládne organizácie (MVO), z ktorých časť bola za (napr. tu a tu) a iné proti tomuto konkrétnemu návrhu (napr. tu a tu). Na to, aké dôsledky môže mať zavedenie povinnej predškolskej dochádzky pre deti, rodičov, školy aj zriaďovateľov, sa pozrel týždenník Trend, ktorý možné dopady zhrnul v 16 bodoch. V neprospech návrhu dopadla anketa, ktorú ministerstvo školstva zverejnilo na svojej facebookovej stránke s otázkou: „*Ste za zavedenie povinnej predškolskej dochádzky, a teda deti sa budú vzdelávať v rukách odborníkov, alebo proti?*“ Napriek tomu, že otázka bola položená sugestívne, za hlasovalo 31 % hlasujúcich, proti bolo 69 %.



Školský výbor parlamentu novelu zákona zavádzajúcu povinnú škôlku odobril s niekoľkými pozmeňujúcimi návrhmi, ktoré jeho členovia dostali do rúk až na zasadnutí. Týkali sa napríklad posunutia účinnosti zákona na január 2021, či zníženia kvalifikačných predpokladov pre rodičov vzdelávajúcich deti doma. Po novom tiež povinná škôlka nemala byť zarátaná do povinnej školskej dochádzky. Napriek kritike návrhu z viacerých strán parlament povinnú škôlku pre päťročné deti napokon koncom júna schválil.

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) sa obrátilo na Ústavný súd. „Sme presvedčení o rozpore zákona s ústavou aj princípmi ochrany samospráv, ku ktorým sa Slovensko zaviazalo ratifikáciou európskej charty,“ vyhlásil hovorca ZMOS **Michal Kaliňák** s tým, že podľa ústavy nie je možné „presúvať na samosprávu povinnosti a úlohy bez finančného krytia.“

Predstavitelia ZMOS požiadali prezidentku **Zuzanu Čaputovú**, aby parlamentom schválený návrh nepodpísala. Novelu sa však **Čaputová** rozhodla odobrať, a tak by mala nadobudnúť účinnosť 1. januára 2021. Na jeseň Inštitút vzdelávacej politiky vypracoval analýzu, podľa ktorej bude na Slovensku v danom roku v materských školách chýbať približne 1460 miest, a to aj po zohľadnení možnosti dochádzania kôlkarov do najbližších obcí a po využití prostriedkov z eurofondov na dostavbu škôlok.

Nepovinné očkovanie škôlkarov

O škôlkach sa v uplynulom roku intenzívne diskutovalo aj v súvislosti s návrhom ministerstva zdravotníctva, podľa ktorého by sa do predškolského zariadenia mohli zapísať len deti, ktoré absolvovali povinné očkovanie.

Predloženie návrhu ministerstvo avizovalo ešte v marci 2019. V pripravovanej novele dnes už bývalá ministerka **Andrea Kalavská** (nom. Smer-SD) navrhovala zaviesť povinnosť, aby do „*predškolského zariadenia bolo prijaté len dieťa, ktoré sa podrobilo povinnému pravidelnému očkovaniu zodpovedajúcemu veku dieťaťa podľa očkovacieho kalendára, alebo má potvrdenie od ošetrojúceho lekára, že je proti nákaze imúnne alebo nemôže byť očkované pre trvalú kontraindikáciu.*“

Začiatkom mája bol návrh v medzirezortnom pripomienkovom konaní. „Chceme týmto opatrením naznačiť, že situácia začína byť vážna. Snažíme sa prijať také opatrenie, aby sme chránili deti v predškolských zariadeniach a zdôraznili, že očkovanie je dôležité,“ skonštatoval hlavný hygienik **Ján Mikas**. V auguste vláda návrh odobrila s tým, že povinnosť by sa nemala vzťahovať na deti od piatich rokov, pre ktoré by mala platiť povinná škôlka.

Poslanci síce v septembri posunuli návrh ministerstva zdravotníctva do druhého čítania, rozhodnutie však sprevádzali nespokojné hlasy odporcov očkovania, vrátane extrémistov zastúpených v parlamente. Ministerka **Kalavská** im v pléne oponovala argumentom o výraznej klesajúcej kolektívnej imunite. Tesne pred hlasovaním však ministerka návrh z rokovania stiahla. Hlasovalo sa o ňom až na poslednej riadnej schôdzi parlamentu v decembri, keď získal podporu len necelú tretinu prítomných poslancov a teda nebol schválený.



SEGREGÁCIA VERZUS INKLÚZIA VO VZDELÁVANÍ

Segregácia v školách pretrváva

Viaceré národné i medzinárodné testovania žiakov a žiačok aj v uplynulom roku potvrdzovali výrazný vplyv sociálneho zázemia na vzdelávacie výsledky. Na to, že výsledky majú súvis s mierou chudoby, v ktorej deti žijú, upozornilo už testovanie piatakov vo februári. Sociologička **Zuzana Kusá** v tejto súvislosti poukázala na to, že výsledky odrážajú aj skutočnosť, že naše školy nedokážu vzdelávať deti s odlišným materinským jazykom.

To, že Slovensko potrebuje viac systematickej politiky v oblasti inkluzívneho vzdelávania, skonštatoval vo februári šéf OECD **Angel Gurría**. Podobne *Správa o Slovensku 2019*, upozornila na to, že zaostávame v kľúčových oblastiach vzdelávania. Informovala napríklad, že miera predčasného ukončovania vzdelávania sa u nás od roku 2010 zvyšuje a odhadovaný podiel rómskych detí, ktoré predčasne opustia vzdelávací systém, je až 58 %. Silnú spojitosť medzi zázemím žiakov a ich výsledkami vo vzdelávaní potvrdili aj výsledky Testovania 9 a ďalšia správa EK – Monitor vzdelávania a odbornej prípravy.

Keďže vláda diskrimináciu rómskych detí vo vzdelávaní dlhodobo neriešila, EK posunula konanie proti Slovensku do ďalšej fázy. Ministerstvu školstva zaslala tzv. odôvodnené stanovisko, v ktorom žiada, aby sme dodržiavali pravidlá EÚ týkajúce sa rovnakého zaobchádzania. Ministerstvo na kritiku EK reagovalo tvrdením, že „*školský zákon zakazuje diskrimináciu a obzvlášť segregáciu*. Rezort školstva na túto oblasť pravidelne poukazuje v pedagogicko-

organizačných pokynoch na aktuálny školský rok.“ Vláda dostala dva mesiace na to, aby prijala potrebné opatrenia, inak môže EK rozhodnúť o posunutí celého prípadu Súdnemu dvoru EÚ.

V závere roka boli zverejnené výsledky medzinárodnej štúdie OECD PISA 2018, ktorá testovala čitateľskú, matematickú a prírodovednú gramotnosť. Nepriaznivé výsledky žiakov aj vplyv sociálneho zázemia na vzdelávanie ako hlavný problém komentovali viacerí odborníci (napr. tu, tu, tu a tu).

Inklúzia v školách napreduje pomaly

K *Správe Európskej komisie o Slovensku 2019* zverejnila svoje stanovisko Koalícia za spoločné vzdelávanie. Skonštatovala v ňom, že 45 % detí so zdravotným znevýhodnením sa u nás vzdeláva oddelene od svojich rovesníkov, pričom stovky z nich sú zo vzdelávania vylúčené úplne. Školy im totiž v dôsledku slabej podpory od štátu nie sú schopné vytvoriť ani základné podmienky na vzdelávanie.

Koncom júla zverejnilo ministerstvo informáciu o tom, koľko financií od septembra školám poskytne na financovanie asistentov. To, že opäť nebola naplnená ani polovica požiadaviek škôl na asistentov, kritizovali opoziční politici (tu, tu, tu, tu a tu) aj SKU (tu). Ministerstvo sa bránilo tým, že medzi asistentom učiteľa a osobným asistentom je rozdiel a mnohí študenti potrebujú skôr osobnú asistenciu. V septembri ministerka skonštatovala, že prostriedkov na asistentov je oveľa viac, než je ich reálna potreba, a školy by sa podľa nej mali usilovať o ich získanie viacerými spôsobmi.



PROTESTY ŠTUDENTOV AJ UČITEĽOV

Za budúcnosť klímy

Kým v predošlých rokoch protestovali najmä učitelia a najvýraznejšou požiadavkou bolo zvyšovanie plátov, v uplynulom roku bolo silnejšie počuť aj hlas študentov. Stredoškólači v marci vyjadrili nespokojnosť s tým, akú pozornosť nich kompetentní venujú téme klimatickej krízy.

Mladých ľudí v rôznych krajinách k protestom inšpirovala 16-ročná Švédka **Greta Thunberg**, ktorá opakovane pred švédskym parlamentom upozorňovala na klimatickú krízu. V septembri štrajky stredoškólačkov za budúcnosť klímy podporili aj univerzity, Slovenská akadémia vied a 71 mimovládnych organizácií. Uskutočnili sa v Bratislave, Košiciach, Žiline a Banskej Bystrici. O tom, prečo sa k štrajku pridali, napísali v blogu aj zástupcovia iniciatívy Žijemvedu.sk.

„Nie je nám ľahostajné, kde a ako budeme žiť, v akom životnom prostredí, a preto stojíme za bojom ku klimatickým zmenám. Nastal čas sa zodpovednejšie správať k našej planéte,“ vyhlásil rektor Univerzity Komenského **Marek Števček**. Organizátori štrajku predstavili dvanásť požiadaviek vláde, prezidentke a slovenským poslancom Európskeho parlamentu. Okrem presadzovania efektívnych riešení požadujú dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2040 a vyhlásenie stavu klimatickej núdze.

Za slušné Slovensko i za život

Okrem protestov ohľadom klimatickej zmeny sa vo viacerých mestách na Slovensku uskutočnili aj protesty Za slušné Slovensko. Študentka a organizátorka **Karolína Farská** pre TV SME vysvetľovala, prečo ďalšie protesty zvolali.

Na to, čím študentov a mladých ľudí lákala iná demonštrácia – Pochod za život – hľadal odpoveď článok Denníka N.

Proti racionalizácii škôl a za lepšie podmienky na prácu

Učitelia v uplynulom roku neprotestovali len proti novému zákonu o pedagogických a odborných zamestnancoch. V Prešovskom samosprávnom kraji (PSK) protesty vyvolala plánovaná racionalizácia siete stredných škôl, ktoré patria do zriaďovateľskej pôsobnosti vyššieho územného celku. Úrad PSK plánoval rušiť, spájať či postupne „utlmovať“ niektoré školy, čo vyvolalo rozruch vo viacerých okresoch a aj kritiku zo strany riaditeľov a primátorov. V Snine proti návrhu iniciovali aj petíciu. Zastupiteľstvo kraja nakoniec zmeny presadilo iba v troch okresoch – v Sabinove, Starej Ľubovni a Humennom. Pôvodne navrhované zmeny v okresoch Prešov, Vranov nad Topľou, Snina a Stropkov podporu krajských poslancov nezískali.

V júni nespokojnosť vyjadrili aj vysokoškolskí pedagógovia z Katedry filozofie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, ktorí sa rozhodli podať výpovede. Dôvodom malo byť zasahovanie do kompetencií garantov a vedúceho katedry zo strany vedenia fakulty, nezákonné odnímanie osobných príplatkov, nedôstojné pracovné podmienky či neprijímanie alebo odrádzanie potenciálnych študentov. *„Stále sme boli a zostávame otvorení svoje stanoviská prehodnotiť v prípade, že by nám univerzita vedela poskytnúť záruky dôstojnej spolupráce, ktoré v osobách súčasného vedenia fakulty nenachádzame,“* uviedli vo svojom stanovisku pedagógovia.



(STARO)NOVÉ ZISTENIA O ŠKOLSTVE A VZDELÁVANÍ

Rada mládeže Slovenska (RmS) vo februári zverejnila výsledky prieskumu o mediálnej gramotnosti mladých ľudí. Podľa nich žiaci a študenti najčastejšie získavajú informácie z blogov a internetových portálov, pričom takzvaným alternatívnym médiám dôveruje viac ako tretina z nich. Média v tom istom mesiaci informovali (napr. tu a tu) aj o výsledkoch simulovaných prezidentských volieb medzi študentmi stredných škôl. Vyplynulo z nich, že najviac hlasov by získala **Zuzana Čaputová**, druhý by skončil **Robert Mistrík**.

V marci sme sa v rámci ankety Učiteľ Slovenska dozvedeli, ako si rodičia a žiaci druhého stupňa základnej školy predstavujú kvalitného pedagóga. Obe skupiny sa v mnohých atribútoch zhodli – mal by mať rovnaký prístup ku všetkým, byť férový, vtipný, žiakov učiť aj vychovávať a viesť ich k spolupráci. Učiteľom Slovenska 2019 sa stal **Peter Pallo**, ktorý pracuje ako učiteľ prvého stupňa na základnej škole v Trstenej.

Na nové zistenia z prostredia materských, základných i stredných škôl upozornila Štátna školská inšpekcia. Z jej správ vyplynulo, že takmer tretine detí v škôlkach chýbajú predpoklady pre správny rozvoj grafomotorických spôsobilostí. Inšpektori tiež zistili, že takmer tretina detí má problém so správnym úchopom pera. Z prieskumu Dopyt po pravicovom extrémizme medzi učiteľmi na druhom stupni základných škôl vyplynulo, že 7 % učiteľov a učiteľiek na Slovensku má predpoklad pridať sa na stranu pravicového extrémizmu.

V máji zverejnené výsledky simulovaných študentských volieb do Európskeho parlamentu (EP) ukázali, že študenti by doň volili najmä kandidátov ĽSNS (15,79 %). Druhou najúspešnejšou bola koalícia Progresívneho

Slovenska a Spolu-OD. Obraz o preferenciách mladých ľudí dotvorili aj zistenia z prieskumu RmS o mediálnej gramotnosti študentov. Podľa neho študenti najčastejšie získavajú informácie z blogov a internetových portálov, pričom tzv. alternatívnym médiám dôveruje viac ako tretina z nich. Výsledky prieskumu medzi učiteľmi 2. stupňa základných škôl, ktorý na podnet projektu People to People vypracovala agentúra Focus, v septembri ukázali, že viac ako polovica z nich by žiakom odporučila sledovať dezinformačné médiá.

Prieskum o tom, koho by v nadchádzajúcich voľbách volili študenti a mladí ľudia vo veku od 18 do 29 rokov, realizovala agentúra Focus pre RmS. Vyplynulo z neho, že najvyššiu podporu by získala ĽSNS (18,9 %). Za ňou by nasledovali strany Za ľudí (12,8 %) a PS-Spolu (11,9 %).

V júni ministerstvo školstva informovalo o zisteniach najnovšej štúdie OECD TALIS, ktorá sa venuje rôznym aspektom práce učiteľov. Ukázalo sa, že na Slovensku sa za najväčší problém nenapomáhajúci kvalitnému vyučovaniu, ukazuje nedostatok či nevhodnosť učebného materiálu, čo uviedlo až 44,6 % riaditeľov. Za tým nasleduje nedostatok podporného personálu (30,1 %) a nedostatok učiteľov s odbornosťou pre výučbu žiakov so špeciálnymi potrebami (29,6 %).

Začiatkom októbra prezentoval zistenia rozsiahleho trojročného prieskumu o školstve tím projektu To dá rozum. V tomto videu si môžete pozrieť sumár zistení, ktorý vychádza z kvalitatívnych rozhovorov so 650 aktérmi v školstve a z kvantitatívneho dotazníkového prieskumu, do ktorého sa zapojilo vyše 15-tisíc respondentov.



V decembri ministerstvo školstva a Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania zverejnili výsledky štúdie OECD PISA 2018, ktorá na reprezentatívnej vzorke 15-ročných žiakov a žiačok aj na Slovensku testovala čitateľskú, matematickú a prírodovednú gramotnosť. Národnú správu zo štúdie si môžete prečítať [tu](#). O zisteniach obsiahlo informovali aj médiá (napr. [tu](#), [tu](#), [tu](#), [tu](#), [tu](#), [tu](#) a [tu](#)).

Koncom roka parlament schválil vládny návrh štátneho rozpočtu na rok 2020. Z rozpočtu sa majú 3 miliardy minúť na vzdelávanie, vedu, výskum a šport, a to z dvoch rozpočtových kapitol. Z ministerstva školstva má byť financovaných 1,6 miliardy a z ministerstva vnútra 1,4 miliardy. Oproti výdavkom plánovaným na rok 2019 sa má minúť o 361 miliónov eur viac na regionálne školstvo a o 98 miliónov eur navyše na vysoké školstvo. Okrem uvedených výdavkov rozpočet ráta aj s transfermi financií obciam a krajom v oblasti školstva vo výške 1,6 miliardy eur. Na vzdelávanie má byť z verejných zdrojov v roku 2020 použitých o vyše pol miliardy viac ako v uplynulom roku. Najväčším výdavkom v školstve sú už tradične mzdy zamestnancov.

Občianske združenie Nové školstvo zorganizovalo začiatkom septembra 7. zasadnutie Verejnej komisie pre reformu vzdelávacej politiky, na ktorej pozvaný zahraničný hosť laickej i odbornej verejnosti prezentuje príklady dobrej praxe zo školstva vo svojej krajine. Tentoraz bol naším hosťom matematik a konzultant v oblasti merania vo vzdelávaní **Oldřich Botlík**. Zaoberal sa otázkou Čo, ako a prečo je užitočné zisťovať o vzdelávacích výsledkoch? O tom, akými premenami a úskalia v tomto ohľade prechádza vzdelávací systém v Českej republike a aký by mohol byť vývoj na Slovensku, **Oldřich Botlík** počas odborného workshopu diskutoval s odborníkmi a odborníčkami zo Slovenska. Závěry diskusie nájdete [tu](#).

V novembri Nové školstvo zorganizovalo dva okrúhle stoly na témy riadenia a financovania školstva pre zástupcov a zástupkyne politických strán, analytikov a analytičky z oblasti vzdelávania a územnej samosprávy. Správu z diskusií, ktorá zhŕňa identifikované prieniky v názoroch na školstvo i odlišné návrhy riešení jeho problémov, si môžete prečítať [tu](#).

Atlas predstav o budúcnosti vzdelávania na Slovensku

<http://atlas.chcemevedietviac.sk>

